

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ ТА ПІДГОТОВКИ КЛІНІЧНОГО ПРОВІЗОРА В УКРАЇНІ

В.П.Черних

Національна фармацевтична академія України

Ключові слова: підготовка фахівців; клінічний провізор; нові функції у сфері діяльності; кваліфікаційна характеристика

Розглянуті нові функції у сфері діяльності фахівців-провізорів, пов'язані з потребами сьогодення. Зазначена необхідність введення посади клінічного провізора та обґрунтовані основні функціональні обов'язки у відповідності з кваліфікаційною характеристикою. Наведений аналіз структури підготовки клінічного провізора в Національній фармацевтичній академії України, де вже створена необхідна для цього юридична, матеріальна та методична база.

Науково-технічний прогрес та соціально-економічні перетворення у країні, розвиток ринкових відносин та підприємницької діяльності в області медицини та фармації вимагають підготовки більш диференційованих спеціалістів. У зв'язку з цим нового змісту набула і сфера діяльності провізора.

Сьогодні у провізора з'явилися нові функції, пов'язані з розвитком ринку, реклами, налагодженням роботи із зарубіжними фірмами на посадах менеджера, медичного представника, дистриб'ютора, з проведенням презентацій препаратів та фірм, семінарів та симпозиумів, участю у виставках, умінням використовувати міжнародні телекомунікаційні системи, комп'ютерну техніку.

Враховуючи потреби сучасності, НФАУ готує провізорські кадри з 4 спеціальностей: фармація, технологія фармацевтичних препаратів, технологія парфумерно-косметичних засобів та клінічна фармація, а також фахівців з економічних спеціальностей: економіка підприємства, менеджмент організації, маркетинг.

У сучасних умовах значного зростання кількості імпортованих та вітчизняних препаратів посада клінічного провізора є необхідною та обґрунтованою. На Заході клі-

нічні провізори працюють в лікарнях, госпіталах та біохімічних лабораторіях вже з початку 70-тих років як кваліфіковані колеги лікаря у сфері застосування лікарських препаратів.

Основне завдання клінічних провізорів полягає в тому, щоб раціонально поєднати фармацію та медицину і значно поліпшити якість лікарської допомоги. Залучення клінічного провізора до участі в проведенні фармакотерапії забезпечує оптимальний вибір лікарських препаратів, раціональних шляхів та режимів їх введення, виключає призначення несумісних лікарських препаратів, сприяє зменшенню поліпрагмації і побічної дії ліків та суттєвому зниженню вартості лікування.

Спираючись більш як на двадцятирічний досвід розвинених країн (США, Англії, Канади, Франції) та орієнтуючись на світові стандарти організації лікарського забезпечення та медичної допомоги, у НФАУ на протязі останніх років була проведена велика робота щодо втілення в життя ідеї про підготовку клінічного провізора.

У 1993 році в НФАУ була відкрита кафедра клінічної фармації, розташована на базі двох терапевтичних відділень: гастро-

ентерологічного і неврологічного та клініки вуха, горла, носа. Студенти на кожному занятті працюють біля ліжка хворого разом з лікарем, що дає змогу оволодівати основними навичками практичної роботи клінічного провізора. Кафедра, незважаючи на свою унікальність і молодий вік, вже має суттєву методичну базу: для підготовки студентів видані підручник, посібник, практичне керівництво, методичні рекомендації, тести контролю знань. Зі студентами працює творчий висококваліфікований професорсько-викладацький колектив. Перевага медико-біологічних та клінічних дисциплін і введення нових предметів у навчальний план зі спеціальності клінічна фармація дає змогу студентам планомірно та багатогранно оволодівати необхідними навичками і бути на рівні вимог сучасності.

Поряд з кафедрою вагомий вклад у розвиток та становлення вітчизняної клінічної фармації вносять центральна науково-дослідна лабораторія (ЦНДЛ) та офіційно зареєстровані центри ДНЕЦЛЗ МОЗ України: інформаційний та центр клінічної фармації, створені на базі НФАУ.

ЦНДЛ є науково-практичною базою, де студенти знайомляться з експериментальною фармакологією, яка є основою процесу створення лікарських препаратів.

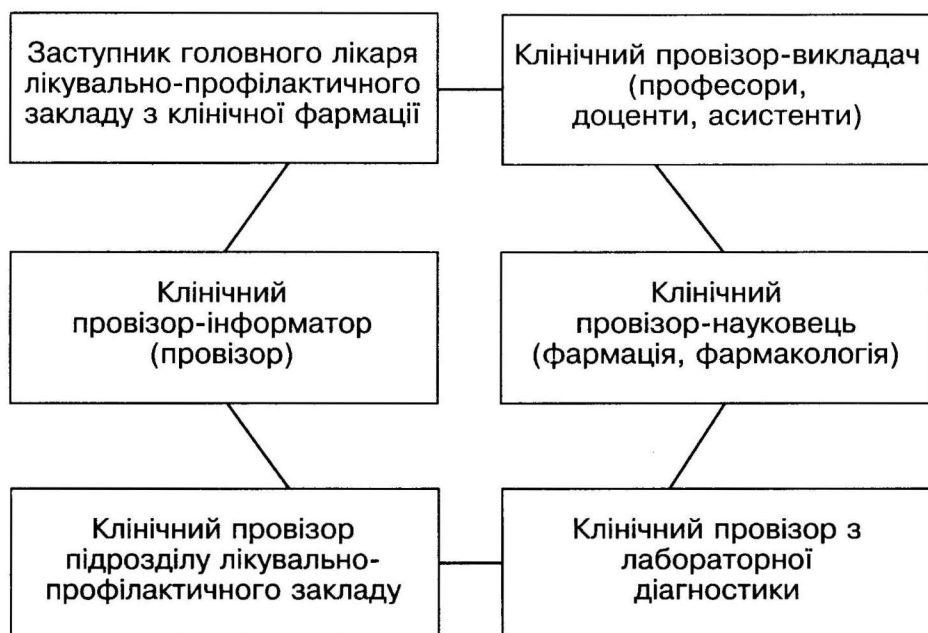

Рис. Посади, на яких може працювати випускник вищого навчального закладу за спеціальністю "Клінічний провізор"

Робота у вказаних підрозділах забезпечує спеціалізований підхід до вибору серед багатьох аналогів найефективніших препаратів для лікування різноманітної патології, а аналіз цієї інформації в МОЗ сприяє визначенню основних критеріїв планування виробництва вітчизняних ліків та доцільність закупівлі імпортованих лікарських препаратів.

Сьогодні вже вирішені юридичні аспекти введення клінічного провізора в менталітет суспільства. Згідно з підготовленим фахівцями академії пакетом документів у Міністерстві освіти введена спеціальність клінічного провізора до постанови Кабінету Міністрів "Про перелік напрямків та спеціальностей для підготовки фахівців різних освітньо-професійних рівнів". Наказом МОЗ України у практичну медицину введено посади клінічного провізора (рис.).

Кваліфікаційна характеристика посади клінічного провізора визначає його основні функції:

- здійснення висококваліфікованої медичної допомоги шляхом надання рекомендацій лікарям та хворим про найбільш ефективні лікарські препарати, які доцільно застосовувати при наявності певних захворювань;
- здійснення підбору ліків та визначення їх індивідуаль-

ної дози для хворих в залежності від віку, статі, основного захворювання та супутньої патології;

- визначення режиму введення лікарських препаратів конкретним хворим;

- прогнозування можливості ускладнень при одночасному використанні декількох лікарських препаратів;

- підбір найбільш ефективних та найменш токсичних композицій (комбінацій) ліків певної фармакологічної групи з урахуванням біофармацевтичних особливостей лікарських засобів, визначення їх переваг, механізмів дії та прогнозу можливих ускладнень;

- визначення аналогів імпортованих препаратів тієї ж дії та їх порівняльної вартості, що підвищує не лише ефективність, а й економічність фармакотерапії;

- забезпечення необхідним асортиментом препаратів лікувально-профілактичного закладу;

- надання лікарю і хворим інформації про нові лікарські препарати в порівнянні з відомими вітчизняними та зарубіжними препаратами;

- забезпечення контактів з аптечними установами для своєчасного придбання лікарських препаратів лікувально-профілактичним закладом;

- організація науково-практичних семінарів з питань клі-

нічної фармації на базі лікувально-профілактичної установи;

- узагальнення результатів аналізу карток хворих;

- виявлення типових помилок при застосуванні певних ліків та визначення їх індивідуальних доз і режиму вживання;

- обговорення з лікарем питань токсичності препаратів та методів її усунення або пом'якшення;

- проведення лабораторних експрес-аналізів з метою визначення причин і ступеня тяжкості гострих отруєнь та визначення наркотичних і інших речовин, які викликають одурманення, для діагностики наркоманії і токсикоманії та проведення заходів профілактики отруєнь;

- виявлення токсичних та біологічно активних речовин та їх метаболітів у біологічних рідинах, тканинах, об'єктах;

- визначення анамнезу хворих, виявлення протипоказань щодо прийому ліків окремим хворим;

- реєстрування усіх випадків непередбачуваної побічної дії лікарських препаратів і доведення цієї інформації до відповідних фармацевтичних та інформаційних структур МОЗ;

- визначення результатів клініко-лабораторних аналізів хворих (ЕКГ, УЗД тощо);

- надання рекомендації лікарям про заміну одного лікарського препарату іншим з урахуванням стану хворого і рівня його матеріального забезпечення;

- участь у науково-практичних конференціях, виступи з доповідями про результати дії ліків, їх вплив на стан хворих;

- участь у виявленні причин летальних наслідків;

- участь у проведенні клінічної апробації та біоеквівалентності лікарських засобів.

Отже, діяльність клінічного провізора багатогранна і потребує високопрофесійних навичок. Сьогодні у НФАУ вже створена необхідна юридична, матеріальна та методична база для підготовки клінічного провізора.

Аналізуючи проведену в НФАУ роботу з питань клінічної фармації, вже можна підбити деякі позитивні підсумки, але попереду ще багато роботи по підготовці клінічного провізора в Україні — спеціальності вкрай необхідної сучасній фармацевтичній та медичній галузям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зарума Л.Є., Калинюк Т.Г. //Клінічна фармація. — 1999. — Т. 3, №2. — С. 48-49.
2. Москаленко В.Ф. //Клінічна фармація. — 1999. — Т. 3, №1. — С. 5-10.
3. Парновський Б.Л., Яцкова Г.Ю., Заліська О.М., Слабий М.В. //Клінічна фармація. — 1999. — Т. 3, №2. — С. 50-52.
4. Сердюк А.М., Черних В.П., Москаленко В.Ф. //Клінічна фармація. — 1998. — Т. 2, №1. — С. 4-6.
5. Черних В.П. //Вісник фармації. — 1998. — №2(18). — С. 3-8.
6. Черних В.П., Зупанець І.А. //Клінічна фармація. — 1997. — Т. 1, №1. — С. 4-6.
7. Черних В.П., Зупанець І.А. //Клінічна фармація. — 1999. — Т. 3, №2. — С. 45-47.
8. Allan E.L. //Am. J. Health Syst. Pharm. — 1995. — Vol. 52, №13. — P. 1421-1427.
9. Dranitsaris G. //Support Care Cancer. — 1995. — Vol. 3, №3. — P. 183-189.
10. Goepfing J. //Appl. Nurs. Res. — 1995. — Vol. 8, №3. — P. 106-113.
11. Gousse G.C. //Am. J. Health Syst. Pharm. — 1995. — Vol. 52, №10. — P. 1060-1063.
12. Gustsdottir A. //Oncol. Nurs. Forum. — 1995. — Vol. 22, №5. — P. 827-830.
13. Hench K. //J. Assoc. Nurs. AIDS Care. — 1995. — Vol. 6, №3. — P. 13-17.
14. Ivey M.F. //Am. J. Health Syst. Pharm. — 1995. — Vol. 8, №3. — P. 106-113.
15. Kee F. //Public Health. — 1995. — Vol. 109, №4. — P. 259-266.
16. Mallory G.A. //Appl. Nurs. Res. — 1995. — Vol. 8, №3. — P. 106-113.
17. Nelson S.P. //Am. J. Health Syst. Pharm. — 1995. — Vol. 52, №10. — P. 1058-1060.
18. Puckett F. //Am. J. Health Syst. Pharm. — 1995. — Vol. 15, №12. — P. 1305-1309.
19. Seed A. //J. Adv. Nurs. — 1995. — Vol. 21, №6. — P. 1136-1143.
20. Sketris I.S. //Ann. Pharma Cother. — 1995. — Vol. 29, №3. — P. 576-581.
21. Turnock B.J. //Am. J. Public Health. — 1995. — Vol. 85, №9. — P. 1295-1296.
22. Ubel P.A. //Arch. Intern. Med. — 1995. — Vol. 155, №17. — P. 1837-1842.

Адреса для листування: 61002, м. Харків,
вул. Пушкінська, 53. Тел. (0572) 45-00-86.
Національна фармацевтична академія України

Надійшла до редакції 22.10.1999 р.